

# Evaluatie beleidsregel en ministeriële regeling CBS

Eindrapport

**KWINK**  
GROEP

# Evaluatie beleidsregel en ministeriële regeling CBS

Eindrapport

Den Haag, 24 / 05 / 2023

Auteurs: Pauline Modderman  
Frederique Uyterlinde

*Met medewerking van Roel in 't Veld en Bill van Mil*

# Samenvatting van de conclusies

Op 1 juli 2020 zijn de ‘regeling werkzaamheden derden CBS’ (hierna: ministeriële regeling) en de ‘beleidsregel taakuitoefening CBS’ (hierna: beleidsregel) in werking getreden. In deze evaluatie is onderzocht in hoeverre de regelingen hebben bijgedragen aan de daarin beoogde doelen. In hoofdstuk 1 is te vinden welke methoden we in deze evaluatie hebben ingezet. Hoofdstuk 2 bevat meer achtergrondinformatie over de beleidsregel en de ministeriële regeling. Hierna volgt een samenvatting van onze overkoepelende observaties en conclusies over het doelbereik (uitgebreider beschreven in respectievelijk hoofdstuk 3 en 4). Hoofdstuk 5 bevat de aanbevelingen.

## Overkoepelende observaties

Voordat we ingaan op de conclusies over het doelbereik, delen we enkele overkoepelende observaties over de beleidsregel en de regeling:

- Bij de beleidsregel en ministeriële regeling zijn twee publieke belangen in het spel: 1) voldoende ruimte voor marktpartijen en 2) dat overheden, wetenschap en bedrijfsleven toegang hebben tot hoogwaardige statistische informatie. De waarde die partijen toekennen aan het ene of het andere belang, is van invloed op de bril waarmee ze naar de effecten van de regelingen kijken.
- Bij partijen (zowel publiek als privaat) leven beelden over het CBS en/of de regelingen die feitelijk onjuist zijn. Het gaat dan met name om het ontorechte beeld dat een groot deel van de statistische dienstverlening die het CBS doet, ook door een marktpartij uitgevoerd zou kunnen worden.
- Uit het onderzoek is gebleken dat de meeste partijen op wie de regelingen (mogelijk) effect heeft, geen (kritische) mening hebben over de (effecten van) de beleidsregel en de ministeriële regeling. Een klein aantal marktpartijen (waaronder een branchevereniging) heeft zich in dit onderzoek wel uitgesproken kritisch uitgelaten, in de eerste plaats over de inhoud van de regelingen.
- Het CBS heeft processen ingericht om de regelingen na te leven. Ook heeft het CBS conform de beleidsregel een onafhankelijke klachtencommissie ingesteld waar partijen terecht kunnen indien zij menen dat het CBS zich niet houdt aan de regels. Jaarlijks stelt de Competitive Neutrality Officer (CNO) van het CBS een openbaar toegankelijke rapportage op met een overzicht van de implementatie en de naleving van de regelingen.

## Conclusies over het doelbereik

### Inperking van werkzaamheden voor derden

Derden zijn niet-overheidspartijen die het CBS verzoeken om statistische diensten. De definitie van derden (uit de regeling) is: partij die niet behoort tot de overheid, uitgezonderd een partij die: in overwegende mate wordt gefinancierd door de overheid, en belast is met een wettelijke taak. Een van de doelen van de ministeriële regeling is om de werkzaamheden voor derden door het CBS in te perken. Er zijn indicaties dat dit doel bereikt is. De belangrijkste indicatie is dat derden zelf, verschillende marktpartijen en een publieke partijen in gesprekken hebben aangegeven dat ze hebben gemerkt dat het CBS strikter is geworden.

### Duidelijkheid over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS

Een tweede doel van de regelingen is meer duidelijkheid scheppen over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS. We concluderen dat de beleidsregel op punten duidelijk heeft gemaakt wat het CBS wel en niet mag, maar dat de bestaande onduidelijkheid over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen niet volledig is weggenomen. Dit komt ten eerste doordat het begrip ‘aanvullende statistische diensten’ is gebruikt in de beleidsregel en over de betekenis van dat begrip is onduidelijkheid. Ten tweede is de term ‘overheid’ gebruikt,

maar is dit een zeer lastig te definiëren term. Tot slot is er onduidelijkheid over hoe het CBS dient te overwegen of een dienst uitgevoerd zou kunnen worden door een marktpartij.

In de ministeriële regeling is verduidelijkt wat 'derden' zijn. Hiermee is ook verduidelijkt wat de rol van het CBS is waar het gaat om dienstverlening aan niet-overheidspartijen. Er zijn grensgevallen die net binnen of buiten de definitie van derden liggen, wat leidt tot complexe casuïstiek.

#### Relatieverbetering tussen een aantal marktpartijen en brancheverenigingen en het CBS

Een derde doel van de regelingen is een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen en brancheverenigingen, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden. We concluderen dat de regelingen niet hebben geleid tot een relatieverbetering tussen het CBS en kritische marktpartijen en een branchevereniging. Dat heeft verschillende redenen. Ten eerste staat de kritiek van sommige marktpartijen op de inhoud van de regelingen een goede relatie tussen hen en het CBS in de weg. Ten tweede bieden de regelingen onvoldoende aanknopingspunten om de knelpunten weg te nemen die sommige marktpartijen ervaren.

#### Bewustere afweging bij overheidspartijen

Het doel om opdrachtgevers van overheidspartijen bewust de afweging te laten maken of zij het CBS of een marktpartij willen inschakelen is bereikt. Uit de evaluatie komt wel naar voren dat dit niet een effect is van de regelingen. Opdrachtgevers maakten reeds een bewuste afweging, en doen dat nog steeds.

# Inhoud

Samenvatting van de conclusies	3
1. Inleiding	6
1.1. Aanleiding, doel en onderzoeksvragen	6
1.2. Scope	7
1.3. Onderzoeksaanpak	7
1.4. Leeswijzer	8
2. Achtergrond	10
2.1. Doelen van de regelingen	10
2.2. Totstandkoming regelingen	10
2.3. Financiering van het CBS	12
3. Overkoepelende observaties	13
4. Conclusies over het doelbereik	15
4.1. Effect op werkzaamheden voor derden	15
4.2. Verduidelijking rolverdeling en relatieverbetering CBS en marktpartijen	17
4.3. Bewuste afweging bij overheidspartijen	20
4.4. Onafhankelijke klachtafhandeling	22
5. Aanbevelingen	24
Bijlage I. Toelichting stakeholderanalyse en selectie partijen uitvraag en interviews	25

# 1. Inleiding

## 1.1. Aanleiding, doel en onderzoeksvragen

Op 1 juli 2020 zijn de ‘regeling werkzaamheden derden CBS’ (hierna: ministeriële regeling) en de ‘beleidsregel taakuitoefening CBS’ (hierna: beleidsregel) in werking getreden. De reden voor het opstellen van de regelingen is dat in de markt voor statistische diensten een aantal jaar geleden onduidelijkheid is ontstaan of in bepaalde gevallen het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), naast private statistische dienstverleners (hierna: marktpartijen), statistische diensten mag leveren.<sup>1</sup> De doelen van deze regelingen zijn om meer duidelijkheid te scheppen over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS, alsmede een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen en brancheverenigingen te faciliteren, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden.<sup>2</sup>

In een Kamerbrief heeft de toenmalig minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) aangegeven de twee regelingen in 2022 in samenhang te evalueren.<sup>3</sup> Het doel van de evaluatie is om te onderzoeken of de regelingen in de periode 1 juli 2020 tot en met 1 juli 2022 een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan het behalen van hun doelen.

De **hoofdvraag** van dit onderzoek is: In hoeverre hebben de ministeriële regeling en beleidsregel bijgedragen aan de daarin beoogde doelen?

Daarbij staan de volgende **deelvragen** centraal:

- Wat is het effect van de maatregelen geweest op de aanvullende statistische diensten (hierna: ASD) die het CBS uitvoert voor derden?
- In hoeverre hebben de ministeriële regeling en de beleidsregel de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen verduidelijkt?
- In hoeverre is de relatie tussen de marktpartijen en het CBS naar aanleiding van de invoering van de beleidsregel en ministeriële regeling verbeterd?
- In hoeverre hebben de beleidsregel en ministeriële regeling geleid tot een bewustere afweging bij overheidspartijen ten aanzien van de keuze voor het CBS of marktpartijen bij hun verzoeken om statistische informatie?
- Hoe is de onafhankelijke klachtenafhandeling tussen 1 juli 2020 en 1 juli 2022 bij het CBS verlopen?
- Zijn er klachten binnengekomen bij de Competitive Neutrality Officer (CNO) en/of bij de onafhankelijke klachtencommissie en hoe zijn deze afgehandeld en binnen welke termijn?

---

<sup>1</sup> Beleidsregel van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 19 april 2020, nr. WJZ/19207028, met betrekking tot de taakuitoefening van het Centraal bureau voor de statistiek, p.4.

<sup>2</sup> Idem.

<sup>3</sup> Tweede Kamer, 35 000 XIII, nr. 84, d.d. 12 juli 2019.

## 1.2. Scope

Dit onderzoek gaat over de vraag in hoeverre de ministeriële regeling en de beleidsregel hebben bijgedragen aan de daarin beoogde doelen. Het gaat dan om de doelen zoals deze in de toelichtingen op de regelingen zijn geformuleerd.

Buiten de scope van dit onderzoek valt:

- **De vraag of de inhoud van de regelingen passend is in licht van de parlementaire geschiedenis.** De doelen zoals geformuleerd in de toelichtingen op de regelingen vormen het uitgangspunt van deze evaluatie. Het doel van de evaluatie is niet om te onderzoeken in hoeverre deze doelen passend zijn in licht van de parlementaire geschiedenis die aan de regelingen vooraf ging. Die vraag valt buiten de scope van dit onderzoek.
- **Waarheidsvinding in specifieke casussen.** In dit onderzoek is geen waarheidsvinding gedaan in specifieke casussen. Dat betekent dat in specifieke casussen die zijn aangedragen door gesprekspartners, niet is onderzocht wat precies heeft plaatsgevonden. Dit onderzoek gaat dus ook niet in op dergelijke specifieke casussen en geeft daar ook geen oordeel over.
- **De kosten van micro-data.** Micro-data zijn koppelbare data op persoons-, bedrijfs- en adresniveau waarmee Nederlandse universiteiten, wetenschappelijke organisaties, planbureaus en statistische instanties in een EU-land onder strikte voorwaarden zelf statistisch onderzoek kunnen doen binnen de Remote Access-omgeving van het CBS. De regelingen hebben geen betrekking op de kosten voor toegang tot en het gebruik van micro-data. Dit valt daarom buiten de scope van dit onderzoek.
- **De afweging en argumenten van overheden om voor het CBS te kiezen.** In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag in hoeverre de regelingen hebben geleid tot een bewustere afweging bij overheden ten aanzien van hun keuze voor het CBS of een marktpartij. De afweging zelf en argumenten die overheden gebruiken om voor het CBS te kiezen zijn geen onderdeel van dit onderzoek.

## 1.3. Onderzoeksaanpak

### Methoden

Voor dit onderzoek zijn onderstaande methoden ingezet. Een uitgebreide toelichting op de stakeholderanalyse en de benaderde partijen voor de schriftelijke uitvraag en interviews is opgenomen in bijlage I. Hierna volgt een samenvatting.

- **Documentenanalyse.** Voor dit onderzoek zijn relevante documenten bestudeerd. Het gaat dan onder meer om relevante wet- en regelgeving, Kamerstukken, rapportages en (interne) stukken van het CBS en de CNO en verslagen van de Raad van Advies van het CBS.
- **Stakeholderanalyse.** Er is een analyse uitgevoerd waarbij relevante stakeholders in beeld zijn gebracht voor de vier groepen stakeholders (naast het CBS) waar de regelingen relevant voor zijn:
  - Marktpartijen die ook statistisch onderzoek uitvoeren.
  - Publieke partijen die ASD van het CBS vragen.
  - Private partijen die het CBS verzoeken om statistische diensten (hierna: derden) en wiens verzoek is gehonoreerd
  - Private partijen die het CBS verzoeken om statistische diensten (hierna: derden) en wiens verzoek is afgewezen.
- **Gesprek directie Wetgeving en Juridische Zaken (WJZ) van het ministerie van EZK.** Er is een verkennend gesprek gevoerd met de directie WJZ over de achtergrond en inhoud van de regelingen.

- **Schriftelijke uitvraag en interviews.** Er is een schriftelijke uitvraag uitgezet en er zijn interviews gevoerd met onderstaande partijen.
  - Publieke partijen (6 geïnterviewd, 3 schriftelijke reacties op uitvraag onder 18 partijen).
  - Marktpartijen (7 geïnterviewd, 26 schriftelijke reacties op uitvraag onder 275 partijen).
  - Derden – verzoek voor statistische dienst gehonoreerd (1 geïnterviewd, 12 schriftelijke reacties op uitvraag onder 165 partijen).
  - Derden – verzoek voor statistische dienst afgewezen (3 geïnterviewd van de 55 benaderde partijen).
- **Twee interviews met het CBS.** Er zijn interviews gevoerd met het CNO-team en met de DG CBS.
- **Bijeenkomsten waarin de conceptbevindingen zijn gepresenteerd.** De conceptbevindingen van dit onderzoek zijn gepresenteerd in bijeenkomsten met overheidspartijen, met marktpartijen (2 bijeenkomsten) en met het CBS. De conceptbevindingen zijn ook gepresenteerd aan de begeleidingscommissie van dit onderzoek.

### Respons

Het valt op dat relatief weinig marktpartijen en derden wier verzoek is gehonoreerd hebben gereageerd op de schriftelijke uitvraag, respectievelijk 9 en 7 procent. Daarbij passen de volgende kanttekeningen:

- Er is geen overzicht van alle marktpartijen waar de regelingen op van toepassing zijn. Daarom is ervoor gekozen om een grote groep marktpartijen te benaderen. Op deze wijze zijn zo veel mogelijk marktpartijen benaderd die mogelijk effecten (zouden kunnen) ervaren van de regelingen. Dit betekent ook dat een deel van de benaderde groep geen effecten van de regelingen ervaart, omdat ze bijvoorbeeld geen statistische diensten leveren (deze reactie is ook regelmatig teruggegeven). Het is aannemelijk dat een deel van de non-respons hierdoor kan worden verklaard.
- Er is geen directe verklaring voor de relatief lage respons van derden wiens verzoek is gehonoreerd. We merken hierbij op dat deze partijen zijn benaderd op algemene mailadressen van de organisaties en dat deze mails dus niet gericht waren aan een specifieke contactpersoon.

### Begeleidingscommissie

Dit onderzoek is begeleid door een **begeleidingscommissie** van het ministerie van EZK onder onafhankelijk voorzitterschap van een lid van ABDTOPConsult.

## 1.4. Leeswijzer

### Verwijzing naar gesprekspartners

In dit rapport wordt op verschillende plekken verwezen naar gesprekspartners. Naast het **CBS**, wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende type gesprekspartners:

- **Publieke partijen:** overheden en planbureaus.
- **Marktpartijen:** private statistische dienstverleners die statistisch onderzoek uitvoeren.
- **Derden:** niet-overheidspartijen die het CBS verzoeken om statistische diensten. De definitie van derden (uit de regeling) is: partij die niet behoort tot de overheid, uitgezonderd een partij die: in overwegende mate wordt gefinancierd door de overheid, en belast is met een wettelijke taak.

Waar in dit rapport wordt gesproken over ‘**partijen**’ wordt verwezen naar de publieke partijen, marktpartijen en derden gezamenlijk.



### Opbouw rapport

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de achtergrond van dit onderzoek. Vervolgens bevat hoofdstuk 3 enkele overkoepelende observaties over de beleidsregel en ministeriële regeling. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de conclusies per onderzoeksvraag. Hoofdstuk 5 bevat de samenvattende conclusies en aanbevelingen. Tot slot bevat bijlage I een toelichting op de stakeholderanalyse en op de selectie van partijen die zijn benaderd voor de schriftelijke uitvraag en interviews.

## 2. Achtergrond

Voor het interpreteren en begrijpen van de resultaten van dit onderzoek is informatie over de doelen en totstandkoming van de regelingen van belang. Ook is het nodig om de financiering van het CBS scherp te hebben. Daarom is in dit hoofdstuk beschrijvende informatie op deze onderwerpen opgenomen.

### 2.1. Doelen van de regelingen

In de toelichtingen op de beleidsregel en de ministeriële regeling zijn de volgende doelen genoemd:

- **Doelen van het pakket aan maatregelen**
  - Meer duidelijkheid scheppen over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS.
  - Een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen en brancheverenigingen, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden.
- **Doel van specifiek de beleidsregel**
  - Opdrachtgevers van overheidspartijen bewust de afweging laten maken of zij het CBS of een marktpartij willen inschakelen voor dienstverlening. Hierbij is ook genoemd dat het CBS rekening houdt met de belangen van marktpartijen.
- **Doel van specifiek de ministeriële regeling werkzaamheden derden**
  - De werkzaamheden voor derden door het CBS worden ingeperkt.

### 2.2. Totstandkoming regelingen

Voor het interpreteren en begrijpen van de resultaten van dit onderzoek is de aanleiding en totstandkoming van de regelingen van belang. In deze paragraaf beschrijven we daarom belangrijke gebeurtenissen in de totstandkoming van de regelingen, en de periode daarna.

#### Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek

De taken van het CBS zijn beschreven in de artikelen 3, 4 en 5 van de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek. Artikel 5 van de wet op het CBS beschrijft dat het CBS in incidentele gevallen werkzaamheden voor derden kan verrichten. In Artikel 5, tweede lid staat dat de minister nadere regels kan stellen over de werkzaamheden voor derden.

#### Gesprekken in de Tweede Kamer en vervolgstappen

In de Tweede Kamer is gesproken over concurrentie tussen het CBS en het bedrijfsleven. De minister van EZK heeft op 5 juni 2018 een traject aangekondigd waarin bekeken zal worden of de wettelijke en beleidsmatige kaders waarbinnen het CBS opereert nog aansluiten op de huidige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Er is een motie aangenomen waarin is verzocht om als uitgangspunt te nemen dat het CBS bij het leveren van diensten aan private partijen en overheden niet op oneerlijke wijze concurreert met private partijen.<sup>4</sup>

<sup>4</sup> Tweede Kamer, 34775-XIII, nr. 134, d.d. 30 mei 2018.

Op 26 april 2019 doet de minister van EZK verslag van zijn bevindingen en kondigt hij vervolgstappen aan. Er is inmiddels gesproken met bedrijven, het CBS en andere overheidsinstellingen. De minister beschrijft dat hij in de tussentijd (dus tussen juni 2018 en april 2019) van meerdere bedrijven signalen heeft ontvangen over activiteiten van het CBS die zij ervaren als marktverstoring. Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat een verdere verkenning nodig is om een goede afweging te kunnen maken. Als vervolgstap kondigt de minister aan dat hij de komende tijd gesprekken zal faciliteren tussen het CBS, marktpartijen en data-afnemers om te komen tot heldere uitgangspunten voor het CBS bij statistisch onderzoek op aanvraag van overheidsorganisaties enerzijds en private partijen anderzijds. Het is een belangrijk uitgangspunt dat er hierbij rekening wordt gehouden met twee publieke belangen: zowel voldoende ruimte voor marktpartijen als dat overheden, wetenschap en bedrijfsleven toegang hebben tot hoogwaardige statistische informatie. De minister heeft Noé van Hulst gevraagd dit proces te begeleiden en een advies te formuleren op basis van een goede afweging van alle belangen. De resultaten van dit proces zullen worden vastgelegd, bijvoorbeeld in beleidsregels of in de wet.<sup>5</sup>

#### **Advies Noé van Hulst**

Noé van Hulst schetst in zijn advies hoe de vertrouwensrelatie tussen het CBS en marktpartijen kan verbeteren zodat samen de grote kansen van de digitale economie gepakt kunnen worden. De instrumenten die Noé van Hulst adviseert hiertoe in te zetten zijn nadere ministerieële regelgeving, een samenwerkingsprotocol CBS/brancheorganisaties en een onafhankelijke geschillenregeling.

Op 12 juli 2019 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het advies en heeft de minister van EZK aangegeven zich te vinden in de analyse van de heer Van Hulst en zijn advies over te nemen.<sup>6</sup> In deze brief schetst de minister ook dat hoofdstuk 4 van de Wet Markt en Overheid<sup>7</sup> geen oplossing biedt voor het grijze gebied waarin het onduidelijk is of het CBS de aangewezen partij is om te leveren, of dat dit beter aan marktpartijen overgelaten kan worden. De minister geeft aan dat de geest van de Wet Markt en Overheid wel van toepassing is: “zo gelijk mogelijke concurrentieverhoudingen tussen enerzijds overheidsorganisaties en ondernemingen met een van overheidswege verleende bijzondere positie en anderzijds (andere) particuliere ondernemingen”.

#### **Consultatie en inwerkingtreding beleidsregel en regeling**

Van 11 november 2019 tot 23 december 2019 zijn de conceptteksten van de beleidsregel en ministeriële regeling geconsulteerd. Op de internetconsultatie zijn in totaal zes reacties ontvangen. Op 1 juli 2020 zijn de beleidsregel en ministeriële regeling in werking getreden.

#### **De Rechtszaak MOA tegen de Staat der Nederlanden en het CBS (vonnis van 31 augustus 2022).**

De MOA (branchevereniging van marktonderzoeksbureaus)<sup>8</sup>, heeft de Staat der Nederlanden en het CBS gedaagd. De MOA vordert primair dat de ministeriële regeling en beleidsregel onverbindend zijn, onder andere omdat deze in strijd zijn met de Wet op het CBS. De rechtbank wijst het gevorderde af. De MOA is tegen deze uitspraak in beroep gegaan. Dit beroep liep nog ten tijde van deze evaluatie (mei 2023).

<sup>5</sup> 20190426 35000 XIII nr. 81 26 april 2019.

<sup>6</sup> Kamerstuk 35 000 XIII, nr. 84.

<sup>7</sup> De Wet Markt en Overheid is 1 juli 2012 in werking getreden, en heeft tot doel zo gelijk mogelijke concurrentieverhoudingen tussen overheden en bedrijven te creëren (bron: ministerie van Economische Zaken en Klimaat (2012), Handreiking Wet Markt en Overheid).

<sup>8</sup> Per februari 2023 is de naam van de MOA gewijzigd naar Data & Insights Network.

## 2.3. Financiering van het CBS

In deze paragraaf lichten we de financiering van het CBS op hoofdlijnen toe. Deze toelichting nemen wij op ter verduidelijking van enkele begrippen, en dus niet om trends of ontwikkelingen te laten zien.

De baten van het CBS bestaan uit een bijdrage van het ministerie van EZK<sup>9</sup> ten behoeve van de uitvoering van het basisprogramma (ter illustratie: in de begroting van 2022 circa € 162 miljoen) en uit bijdragen (van met name Rijksdepartementen) voor ASD van het CBS (ter illustratie: in de begroting van 2022 circa € 37 miljoen).

De statistieken die het CBS maakt zijn onderverdeeld in een basisprogramma en ASD:

- **Basisprogramma.**
  - 100% gefinancierd door het ministerie van EZK (de lumpsum).
  - Bestaat uit twee delen: statistieken die een Europese verplichting kennen (circa 95%) en andere statistieken die van belang zijn voor praktijk, beleid en wetenschap (de vrije ruimte binnen het basisprogramma, circa 5%).<sup>10</sup>
- **Aanvullende statistische diensten (ASD).**
  - Circa 85% gefinancierd door departementen, minder dan 3% gefinancierd door derden, voor de rest (circa 12%) gefinancierd door overige overheidsorganisaties.
  - Net als bij statistieken die onderdeel zijn van het basisprogramma worden de resultaten van alle ASD op geaggregeerd niveau voor iedereen tegelijkertijd openbaar gemaakt. Ook dit zijn statistieken van algemeen belang.<sup>11</sup>
  - Circa € 5 miljoen aan statistieken die voorheen (voor de bezuinigingen ten tijde van Rutte II) in het Basisprogramma zaten, worden nu bekostigd door vakdepartementen.

Welke statistieken het CBS in een bepaalde periode levert is beschreven in het meerjarenprogramma (eens in de vijf jaar) en in jaarlijkse werkprogramma's.

- **Meerjarenprogramma.** De directeur-generaal van het CBS stelt eens in de vijf jaar een meerjarenprogramma vast, waarin op hoofdlijnen wordt vastgelegd welke werkzaamheden het CBS zal uitvoeren in de komende jaren. De minister van EZK keurt het meerjarenprogramma goed.
- **Werkprogramma's.** Het CBS vertaalt het Meerjarenprogramma in jaarlijkse werkprogramma's waarin is vastgelegd welke werkzaamheden het CBS in een bepaald jaar zal uitvoeren binnen de vastgestelde jaarbegroting. Het werkprogramma bevat zowel de statistieken uit het basisprogramma, als ASD.

In de meest recente evaluatie van het CBS heeft KWINK groep reeds geconstateerd dat de hierboven genoemde begrippen tot verwarring leiden. Zo leeft bij sommige partijen het beeld dat het deel ASD allemaal statistieken zijn die ook door marktpartijen kunnen worden gemaakt, of dat dit minder belangrijke statistieken zijn (want 'aanvullend' op de basis). Dit terwijl alle statistieken die het CBS maakt van algemeen belang zijn, het door de minister vastgestelde werkprogramma ook ASD bevat en onder sommige ASD een nationale verplichting ligt.

<sup>9</sup> Wet op het CBS, artikel 60.

<sup>10</sup> CBS (2018). *Strategisch Meerjarenprogramma 2019-2023*.

<sup>11</sup> CBS (2021). *CBS Jaarverslag 2020*.

# 3. Overkoepelende observaties

Dit hoofdstuk bevat enkele overkoepelende observaties over de beleidsregel en regeling. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de conclusies per onderzoeksvraag.

**Bij de beleidsregel en ministeriële regeling zijn twee publieke belangen in het spel.** De minister van EZK geeft in een Kamerbrief<sup>12</sup> aan dat twee belangen het uitgangspunt vormen voor het CBS bij statistische onderzoek op aanvraag van overheidsorganisaties en derden: 1) voldoende ruimte voor marktpartijen en 2) dat overheden, wetenschap en bedrijfsleven toegang hebben tot hoogwaardige statistische informatie. Deze belangen staan niet per definitie op gespannen voet met elkaar de partijen die in het kader van dit onderzoek gesproken zijn geven aan dat beide publieke belangen belangrijk zijn. Tegelijkertijd valt op dat de waarde die partijen toekennen aan het ene of het andere belang, van invloed is op de bril waarmee ze naar de effecten van de regelingen kijken.

**Bij partijen (zowel publiek als privaat) leven beelden over het CBS en/of de regelingen die feitelijk onjuist zijn.** Sommige partijen hebben het beeld dat alle ASD die het CBS doet ook door een marktpartij uitgevoerd zou kunnen worden. Dit is onjuist, want ASD zitten deels in het door de minister van EZK vastgestelde werkprogramma van het CBS en een deel van de ASD die overheden door het CBS laten uitvoeren wordt gevraagd op basis van wettelijke verplichting (zie verdere toelichting op het werkprogramma en wettelijk verplichte statistiek in paragraaf 2.3).

**De meeste marktpartijen en derden hebben geen (kritische) mening over de (effecten van) de beleidsregel en de ministeriële regeling.** In het kader van dit onderzoek is een grote groep marktpartijen en derden benaderd. We hebben daarop weinig reacties gekregen van de marktpartijen en derden (zie paragraaf 1.3 en bijlage I). In reacties die wel gegeven zijn (via de mail of bij nabellen), is door partijen vaak genoemd: we hebben geen intensieve relatie met het CBS, we leveren geen statistische diensten, we kennen de regelingen niet, of we weten niets af van de onderwerpen waar naar gevraagd wordt. Dit zijn verklaringen waarom (veel) partijen geen mening hebben over de (effecten van) de regelingen.

**Een klein aantal marktpartijen heeft zich in dit onderzoek uitgesproken kritisch uitgelaten, maar in de eerste plaats op de inhoud van de regelingen.** Een klein aantal marktpartijen heeft zich in dit onderzoek uitgesproken kritisch uitgelaten over de (effecten van de) regelingen. Een van deze partijen is een branchevereniging, die dus een achterban vertegenwoordigt. Hoe groot het aantal partijen in de achterban is met vergelijkbare kritiek, is niet bekend. De belangrijkste punten van kritiek van deze marktpartijen op de inhoud van de regelingen zijn:

- De regelingen perken het werk dat het CBS voor overheidspartijen doet niet in. De ministeriële regeling heeft tot doel dat de werkzaamheden voor derden door het CBS worden ingeperkt. Dit heeft expliciet geen betrekking op overheidspartijen<sup>13</sup> en perkt de werkzaamheden van het CBS voor overheidspartijen dus niet in. In de toelichting op de beleidsregel wordt bovendien expliciet benoemd dat ook de beleidsregel de taak van het CBS niet kan inperken.<sup>14</sup> Een aantal marktpartijen is hier

<sup>12</sup> Tweede Kamer, 35 000 XIII, nr. 81, d.d. 26 april 2019.

<sup>13</sup> Artikel 1 van de ministeriële regeling definieert de term derde namelijk als volgt: "Een partij die niet behoort tot de overheid, uitgezonderd a) een partij die in overwegende mate wordt gefinancierd door de overheid, en b) belast is met een wettelijke taak."

<sup>14</sup> In de toelichting op de beleidsregel staat hierover: "Het CBS bepaalt zelf binnen de kaders van de wet en na toepassing van de in beleidsregel vastgelegde procedures de inhoud van zijn meerjaren- en werkprogramma en bepaalt zelf de methoden en wijze van openbaarmaking van statistieken. Dit is in nationale en Europese wet- en regelgeving vastgelegd om de professionele onafhankelijkheid van de statistiekvoorziening te waarborgen."

kritisch op en vindt dat de werkzaamheden van het CBS voor overheidspartijen wel moeten worden ingeperkt.

- De ruimte voor acquisitie door het CBS. Artikel 2 van de beleidsregel schrijft voor dat het CBS zich onthoudt van het actief verwerven van verzoeken voor ASD. Een aantal marktpartijen vindt de beleidsregel op dit punt niet ver genoeg gaan.
- De manier waarop het CBS rekening moet houden met de belangen van marktpartijen. De beleidsregel schrijft voor dat dat het CBS rekening moet houden met de belangen van marktpartijen voordat het een verzoek voor het verrichten van een ASD voor een overheidspartij aanvaardt. In artikel 4 staat aangegeven dat het CBS dient te overwegen of de dienst uitgevoerd kan worden door een marktpartij. In artikel 7 staat dat het CBS in het werkprogramma aangeeft waarom een innovatief project door het CBS wordt uitgevoerd, waarbij de belangen van marktpartijen worden meegewogen. Een aantal marktpartijen vindt dat dit verder zou moeten gaan en dat het CBS hen zou moeten consulteren met betrekking tot innovatieve projecten of als er een verzoek van een overheidspartij binnenkomt.

**Het CBS heeft processen ingericht om de regelingen na te leven.** Het CBS heeft uitgewerkt hoe de regelingen nageleefd worden en heeft hiervoor processen ingericht. Sinds de invoering van de regelingen is de CNO ingesteld. De CNO draagt zorg voor het intern inbedden van de regelingen en het beoordelen van de casuïstiek. De CNO dient ook als aanspreekpunt voor interne vragen en externe gesprekspartners en adviseert de DG CBS over de toepassing van de regelingen.

Verzoeken voor ASD die binnenkomen worden beoordeeld door de CNO aan de hand van de ministeriële regeling en de beleidsregel. Tweemaal per week vindt er een CNO-casuïstiekoverleg plaats. Alle verzoeken van derden worden in het casuïstiekoverleg besproken. Tot medio 2021 werden de complexere verzoeken van overheden besproken in het casuïstiekoverleg. Vanaf medio 2021 is dit aangepast en worden alle verzoeken van overheidspartijen boven de €33.000 besproken.

Het CBS heeft een klachtenregeling geïntroduceerd waarop partijen een beroep kunnen doen indien zij menen dat het CBS zich niet houdt aan de regels. Partijen met een klacht kunnen terecht bij een externe klachtencommissie of bij de CNO.

Jaarlijks stelt de CNO een CNO rapportage op. Deze rapportage geeft een overzicht van de implementatie en de naleving van de regelingen. De voortgangsrapportages bevatten ook observaties van de CNO over de regelingen. De rapportages worden besproken in het Directieboard en door de Raad van Advies van het CBS en door de DG CBS aan de minister van EZK aangeboden. De minister van EZK biedt de rapportages aan de Tweede Kamer aan, waardoor de rapportages openbaar toegankelijk zijn.

# 4. Conclusies over het doelbereik

In dit hoofdstuk zijn de deelvragen beantwoord. De paragrafen 4.1, 4.2 en 4.3 richten zich op de doelen van de regelingen, paragraaf 4.4 ziet op de onafhankelijke klachtenafhandeling. Na iedere conclusie zijn de bevindingen (feiten en percepties) weergegeven die tot deze conclusie hebben geleid.

## 4.1. Effect op werkzaamheden voor derden

De onderzoeksvraag die in deze paragraaf centraal staat is: *Wat is het effect van de maatregelen geweest op de aanvullende statistische diensten die het CBS uitvoert voor derden?*

### 4.1.1. Doelen en inhoud ministeriële regeling

Een doel van de ministeriële regeling is dat de werkzaamheden voor derden door het CBS worden ingeperkt. In de ministeriële regeling zijn ten eerste nadere regels gesteld voor de incidentele werkzaamheden die het CBS kan leveren aan derden (artikel 2). Ten tweede worden een aantal processtappen genoemd die het CBS moet doorlopen wanneer het een aanvraag krijgt van een derde (artikel 3). Ten derde is er een overgangsregeling opgenomen voor de opdrachten die het CBS uitvoert voor derden, die na invoering van deze ministeriële regeling niet meer uitgevoerd kunnen worden (artikel 4).

### 4.1.2. Conclusies

**Conclusie: Het CBS heeft een zorgvuldig proces ingericht om verzoeken van derden af te wegen.**

#### Onderbouwing van de conclusie

In de eerste voortgangsrapportage<sup>15</sup> beschrijft de CNO hoe verzoeken van derden worden beoordeeld: “De CNO hanteert bij beoordelingen van verzoeken van derden een “nee, tenzij”-benadering. De CNO toetst daarbij in het bijzonder of:

- a. de waarde van de opdracht zich onder de drempelwaarde van €10.000 bevindt;
- b. het een verzoek betreft waarvan de derde de resultaten weer voor dienstverlening aan de overheid gebruikt;
- c. de data die nodig zijn om het onderzoek uit te voeren beschikbaar zijn voor gemachtigden instellingen in de Remote Access-omgeving. Dat speelt een belangrijke rol bij de vraag of een verzoek door andere aanbieders van statistische diensten uitgevoerd kan worden.”

Alle verzoeken van derden worden besproken in het casuïstiekoverleg, dat twee keer per week plaatsvindt. Het CBS heeft de manier waarop de verzoeken van derden beoordeeld worden aangepast na eerste ervaringen. De CNO hanteerde tot medio 2021 een strengere interpretatie van de a-grond (drempelwaarde), namelijk dat het

<sup>15</sup> CBS (2022). *Voortgangsrapportage naleving Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregel taakuitoefening CBS*, p. 3.

verzoek uitsluitend mocht gaan om bestaande statistiek. Dat is na advies van de Raad van Advies komen te vervallen.<sup>16</sup>

**Conclusie: Er zijn geen cijfers over de daadwerkelijke inperking van het werk voor derden door het CBS. Wel zijn er indicaties dat het CBS meer verzoeken afwijst dan voorheen.**

#### Onderbouwing van de conclusie

In de periode 1 juli 2020 – 30 juni 2022 heeft het CBS 382 verzoeken van derden behandeld. Hiervan zijn 333 gehonoreerd (87%) en 49 afgewezen (13%). De tabel hierna bevat de gronden waarop het verzoek is toegewezen.

Regeling: grond waarop een verzoek van derde is toegekend		
	Aantal	Bedrag
Totaal toegekend	333	€ 2.092.069
Toekenningsgrond		
Lid 1a (onder drempelbedrag)	177	€ 443.619
Lid 1b (geen andere partij kan het werk uitvoeren)	146	€ 1.157.450
Lid 1c (derde gebruikt informatie voor dienstverlening overheid)	9	€ 389.000
Lid 1d (derde heeft informatie nodig voor uitvoering wettelijke taak)	1	€ 100.000

Tabel 1. Gronden waarop verzoeken zijn toegewezen tussen 1 juli 2020 en 30 juni 2022. Bron: CBS (2021). Voortgangsrapportage naleving Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregel taakuitoefening CBS, p. 8.

In het verleden werden de cijfers op een andere manier gecategoriseerd. Er zijn daardoor geen cijfers van voor de regelingen waarmee vastgesteld kan worden met hoeveel de werkzaamheden voor derden door het CBS daadwerkelijk zijn ingeperkt. Wel zijn er indicaties dat het CBS sinds de inwerkingtreding van de regelingen meer verzoeken afwijst. De belangrijkste indicatie is dat derden zelf, verschillende marktpartijen en een publieke partijen in gesprekken hebben aangegeven dat ze hebben gemerkt dat het CBS strikter is geworden. Twee afgewezen derden geven aan dat ze statistieken die ze voorheen afnamen bij het CBS nu niet meer mogen afnemen. Deze partijen zijn hier kritisch op, omdat het gaat om kleine verzoeken (maar wel boven de €10.000), waarvoor ze graag terecht zouden willen kunnen bij het CBS. Deze verzoeken bij een marktpartij uitzetten is volgens deze gesprekspartners (te) veel gedoe en/of te duur. Ook het CBS zelf geeft aan meer verzoeken af te wijzen dan voor de inwerkingtreding van de regelingen.

In enkele gesprekken is genoemd dat het niet zo is dat al het werk dat het CBS voorheen voor derden deed en dat door de ministeriële regeling ingeperkt wordt, nu door de markt uitgevoerd wordt. Een genoemde mogelijke verklaring hiervoor is dat de kosten voor microdata hoog zijn, waardoor het leveren van de statistische dienst door een marktpartij voor de derde te duur wordt. Derden kiezen er dan dus soms voor om de statistieken niet te laten maken.

<sup>16</sup> CBS (2022). Voortgangsrapportage naleving Regeling werkzaamheden derden CBS en Beleidsregel taakuitoefening CBS, p. 3.



**Conclusie: De definitie van derden leidt tot complexe casuïstiek.**

#### **Onderbouwing van de conclusie**

Een derde is in de ministeriële regeling gedefinieerd als een partij die niet behoort tot de overheid, uitgezonderd een partij die in overwegende mate is gefinancierd door de overheid en belast met een wettelijke taak. Er zijn grensgevallen die net binnen of buiten deze definitie liggen, wat leidt tot complexe casuïstiek. Voorbeelden hiervan zijn: partijen die het ene jaar 51% overheidsfinanciering krijgen en het andere jaar 49%, organisaties waarbij een deel van de organisatie een wettelijke taak uitvoert, samenwerkingen tussen overheid en marktpartijen.

Als een derde een opdracht doet voor een overheidspartij ontstaat soms ook een complexe casuïstiek, als de derde in het kader van deze opdracht een verzoek om statistische dienstverlening doet bij het CBS. De ministeriële regeling kent hier een uitzonderingsgrond voor, artikel 2c stelt: het CBS voert slechts statistische werkzaamheden uit voor derden indien 'de derde de informatie die hij verkrijgt door middel van de statistische werkzaamheden van het CBS zelf weer gebruikt voor dienstverlening aan een overheid'. Echter, op het moment dat er geen directe aantoonbare opdracht is van de overheidspartij aan de derde, kan het toch zo zijn dat het verzoek van de derde wordt afgewezen door het CBS. In enkele gesprekken is genoemd dat het dan voorkomt dat de overheidspartij die de opdrachtgever is het verzoek om statistische dienstverlening bij het CBS indient, waarbij de factuur wel naar de derde gaat.

## **4.2. Verduidelijking van de rolverdeling en relatieverbetering tussen het CBS en marktpartijen**

De onderzoeksvragen die in deze paragraaf centraal staan zijn: *In hoeverre hebben de ministeriële regeling en de beleidsregel de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen verduidelijkt?* en *In hoeverre is de relatie tussen de marktpartijen en het CBS naar aanleiding van de invoering van de beleidsregel en ministeriële regeling verbeterd?*

### **4.2.1. Doelen en inhoud van de regelingen**

In de toelichting op de beleidsregel en de ministeriële regeling is beschreven dat onduidelijkheid is ontstaan over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen: 'Er bestaat onduidelijkheid over welke opdrachten het CBS wel of niet uitvoert. Hierdoor is een grijs gebied ontstaan waarin het onduidelijk is of het CBS de aangewezen partij is om te leveren, of dat dit aan een marktpartij moet worden overgelaten'.<sup>17</sup>

Het pakket van maatregelen heeft tot doel meer duidelijkheid te scheppen over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS, alsmede een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen en brancheverenigingen te faciliteren, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden. Het CBS richt zich daarvoor zichtbaarder op zijn kerntaken en heeft bij het leveren van aanvullende diensten of het uitvoeren van innovatieve projecten permanent aandacht voor de belangen van marktpartijen.

---

<sup>17</sup> Beleidsregel van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 19 april 2020, nr. WJZ/19207028, met betrekking tot de taakuitoefening van het Centraal bureau voor de statistiek.

## 4.2.2. Conclusies

**Conclusie: De beleidsregel heeft op punten duidelijk gemaakt wat het CBS wel en niet mag, maar heeft de bestaande onduidelijkheid over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen niet volledig weggenomen.**

### Onderbouwing van de conclusie

De beleidsregel heeft op punten duidelijk gemaakt wat het CBS wel en niet mag. Zo staat in de beleidsregel bijvoorbeeld dat het CBS zich onthoudt van het meedingen naar een opdracht waarvoor een aanbestedingsprocedure op basis van de Aanbestedingswet 2012 in gang is gezet (artikel 2a) en dat het CBS een overheid actief mag benaderen indien situaties waarmee zwaarwegende publieke belangen gemoeid zijn dat vereisen (artikel 3).

Er blijft echter onduidelijkheid over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen bestaan. Dit komt ten eerste doordat het begrip ‘aanvullende statistische diensten’ is gebruikt in de beleidsregel. Zoals reeds beschreven in paragraaf 2.3 was en is er onduidelijkheid over het begrip. Ten tweede is de term ‘overheid’ gebruikt, maar is dit een zeer lastig te definiëren term. Tussen puur publiek en puur privaat bevindt zich een hybride tussengebied (bijvoorbeeld: zelfstandig bestuursorganen die zowel wettelijke taken als niet-wettelijke taken uitvoeren of een stichting die deels gefinancierd wordt om publieke taken uit te voeren).

Tot slot is er onduidelijkheid over hoe het CBS dient te overwegen of een dienst uitgevoerd zou kunnen worden door een marktpartij. In artikel 4 lid 2 van de beleidsregel is beschreven: “Voordat het CBS begint met de uitvoering van een aanvullende statistische dienst waarop de Regeling werkzaamheden derden CBS niet van toepassing is, overweegt het CBS of de dienst, of een deel van de dienst, uitgevoerd kan worden door een private statistische dienstverlener (...)”. Hoe het CBS hier precies invulling aan dient te geven, is niet beschreven. Het CBS kijkt bijvoorbeeld naar of de data die nodig is voor het verzoek beschikbaar is in de Remote Access-omgeving. Het CBS geeft ook aan dat de procedures en werkwijze van het CBS op de website staan en ook zijn beschreven in de voortgangsrapportages van de CNO, die voor iedereen raadpleegbaar zijn. Sommige marktpartijen hebben de verwachting dat het CBS een marktconsultatie zou moeten doen en/of alle verzoeken van overheden op de website zou moeten plaatsen, voordat ze de opdracht gaan uitvoeren.

**Conclusie: Op sommige punten is er geen sprake van onduidelijkheid, maar is er kritiek op de inhoud van de regelingen of is er sprake van onbekendheid.**

### Onderbouwing van de conclusie

Wat in het onderzoek is opgevallen is dat partijen soms noemen dat ze iets onduidelijk vinden, terwijl bij doorvragen blijkt dat er geen sprake is van onduidelijkheid, maar dat partijen het inhoudelijk niet eens zijn met de inhoud van de regelingen. Dit geldt met name waar het gaat over het werk dat het CBS voor overheden doet. Met name sommige marktpartijen hadden graag gezien dat de regelingen het werk dat het CBS voor overheden mag doen zou inperken.

Ook blijkt uit het onderzoek dat bij zowel publieke partijen als marktpartijen op sommige punten sprake is van onbekendheid. Bijvoorbeeld over het proces dat het CBS doorloopt als er een verzoek van een overheidspartij binnenkomt. Het CBS heeft een proces ingericht om te bepalen of dit een verzoek is dat het CBS kan, mag en wil uitvoeren, maar dit proces is bij veel partijen niet bekend.

In de beleidsregel is een uitleg over acquisitie door het CBS opgenomen, maar sommige marktpartijen hebben een ander beeld van wat het CBS zou mogen doen op het gebied van acquisitie (zie hoofdstuk 3).

**Conclusie: In de ministeriële regeling is verduidelijkt wat ‘derden’ zijn. Hiermee is ook verduidelijkt wat de rol van het CBS is waar het gaat om dienstverlening aan niet-overheidspartijen.**

#### **Onderbouwing van de conclusie**

Waar we constateren dat de beleidsregel bestaande onduidelijkheid niet volledig heeft weggenomen, constateren we dat de ministeriële regeling dat wel heeft gedaan. Het begrip derden uit artikel 5 van de Wet op het CBS is in de ministeriële regeling nader gedefinieerd. Voor het CBS zelf en voor andere partijen heeft dit tot meer duidelijkheid geleid. Dit laat onverlet dat sommige partijen het niet eens zijn met de definitie van het begrip derden die in de ministeriële regeling is gehanteerd.

De definitie van het begrip derden leidt nog wel tot complexe casuïstiek, zie paragraaf 4.1.2.

**Conclusie: De regelingen hebben niet geleid tot een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal kritische marktpartijen en brancheverenigingen. Dat heeft verschillende redenen. Ten eerste staat de kritiek van sommige marktpartijen op de inhoud van de regelingen een goede relatie tussen hen en het CBS in de weg. Ten tweede bieden de regelingen onvoldoende aanknopingspunten om de knelpunten weg te nemen die sommige marktpartijen ervaren.**

#### **Onderbouwing van de conclusie**

Zowel het CBS zelf als de in deze evaluatie gesproken marktpartijen zien de meerwaarde van goede samenwerking tussen het CBS en marktpartijen. Het CBS benadrukt ook dat er met veel marktpartijen goed samengewerkt wordt, en dat het CBS initiatief heeft genomen om de relatie met een aantal kritische marktpartijen te verbeteren. Ook kritische partijen zelf hebben aangegeven pogingen te blijven doen om goed met het CBS samen te werken.

Een van de redenen dat de relatie tussen een aantal kritische marktpartijen en het CBS niet is verbeterd, is dat deze partijen kritisch zijn op belangrijke uitgangspunten in de regelingen. Deze inhoudelijke kritiek is reeds beschreven in hoofdstuk 3. De kritiek van deze partijen richt zich zowel op het CBS als op het ministerie van EZK. De inhoudelijke kritiek staat een goede relatie in de weg, omdat deze in de samenwerking steeds weer terugkomt.

Een tweede verklaring waarom de regelingen niet tot een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen hebben geleid, is dat de partijen die kritisch waren voordat de regelingen in werking traden (waarvoor de relatieverbetering nodig was), na inwerkingtreding dezelfde knelpunten ervaren. Dit zijn zaken die niet geregeld zijn in de regelingen, en voor deze knelpunten is een regeling (of strengere/specifiekere regelingen) ook geen oplossing. Het gaat bijvoorbeeld over angst dat het CBS innovaties van marktpartijen overneemt, over dat het CBS volgens sommige marktpartijen aan interpretatie doet (wat niet tot de taak van het CBS behoort), en dat het CBS in samenwerkingen volledige transparantie wil van marktpartijen. Bij dit laatste punt komen de verschillende posities en belangen van marktpartijen en het CBS naar voren: marktpartijen hebben er logischerwijs belang bij om niet al hun intellectuele eigendom prijs te geven, waar het CBS juist transparant wil en moet zijn over data en methoden.

## 4.3. Bewuste afweging bij overheidspartijen

De onderzoeksvraag die in deze paragraaf centraal staat is: *In hoeverre hebben de beleidsregel en ministeriële regeling geleid tot een bewustere afweging bij overheidspartijen ten aanzien van de keuze voor het CBS of marktpartijen bij hun verzoeken om statistische informatie?*

### 4.3.1. Doelen en inhoud beleidsregel

De beleidsregel specificeert het proces dat het CBS moet doorlopen wanneer het van overheden aanvragen krijgt of voor hen een project start. In de toelichting op de beleidsregel staan voor dit proces de volgende doelstellingen beschreven:

- Het proces is er ten eerste op gericht opdrachtgevers bewust de afweging te laten maken of zij het CBS of een marktpartij willen inschakelen voor dienstverlening;
- Het proces is er ten tweede op gericht dat het CBS rekening houdt met de belangen van marktpartijen.

Artikel 4 van de beleidsregel beschrijft de processtappen die het CBS moet doorlopen wanneer het een verzoek krijgt van een overheidspartij voor het verrichten van een aanvullende statistische dienst:

1. “Voordat het CBS een verzoek voor het verrichten van een aanvullende statistische dienst aanvaardt, registreert het welke overwegingen ten grondslag liggen aan de keuze de dienst door het CBS te laten verrichten.
2. Voordat het CBS begint met de uitvoering van een aanvullende statistische dienst waarop de Regeling werkzaamheden derden CBS niet van toepassing is, overweegt het CBS of de dienst, of een deel van de dienst, uitgevoerd kan worden door een private statistische dienstverlener en informeert het de opdrachtgever indien de statistische dienst, of een deel daarvan, ook door private dienstverlening te verkrijgen is, over die mogelijkheid.
3. Het CBS ziet af van het laten uitvoeren van een deel van de dienst, bedoeld in het tweede lid, door een private statistische dienstverlener indien de opdrachtgever kenbaar maakt daartegen bezwaar te hebben.
4. Het tweede lid is niet van toepassing indien de vergoeding voor de dienst die, dan wel het deel van de dienst dat, kan worden uitgevoerd door een specifieke private statistische instantie, lager is dan het bedrag in de Circulaire Grensbedragen voor procedures Aanbestedingswet 2012 onder de drempelwaarde, waaronder een enkelvoudige onderhandse gunning sowieso passend is.”

### 4.3.2. Conclusies

**Conclusie: Het CBS vraagt overheden sinds de inwerkingtreding van de beleidsregel expliciet om een (schriftelijke) onderbouwing van de keuze voor het CBS. Op basis van dit onderzoek concluderen we dat de overheden ook voor de inwerkingtreding van de regelingen al een bewuste afweging maakten, en dat de regelingen hier geen of nauwelijks verandering in hebben gebracht.**

#### Onderbouwing van de conclusie

Verzoeken van overheidspartijen betreffen verzoeken van ministeries, uitvoerende diensten, provincies en gemeenten. De verzoeken kunnen een breed spectrum aan onderwerpen bevatten en zijn verschillend van omvang. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal verzoeken om ASD van overheden sinds 1 juli 2020 (peilmoment 30 juni 2022). In de periode 1 juli 2020 tot en met 30 juni 2022 ontving het CBS van overheidspartijen ruim 900 verzoeken om ASD. Daarvan is 91% overeengekomen en 9% niet overeengekomen. Verzoeken kunnen om verschillende redenen niet worden overeengekomen. Een verzoek kan door de indiener

worden teruggetrokken of door het CBS worden afgewezen vanwege ethische, methodologische of juridische bezwaren. Als een verzoek wordt afgewezen op grond van de beleidsregel, dan is dit een afwijzing op grond van juridische bezwaren. Het is niet bekend hoe vaak een verzoek is afgewezen op grond van juridische bezwaren.

ASD verzoeken sinds 1 juli 2020, peilmoment 30 juni 2022	Aantallen	Bedrag
Overheid – overeengekomen verzoeken	821 (91%)	€64.057.117
Overheid – niet overeengekomen verzoeken	85 (9%)	€1.791.486
<b>Overheid – totaal aantal verzoeken</b>	<b>906 (100%)</b>	<b>€65.848.603</b>

Tabel 2. Overzicht ASD verzoeken van overheden sinds 1 juli 2020, peilmoment 30 juni 2022. Bron: Tweede voortgangsrapportage naleving regelgeving werkzaamheden deren CBS en beleidsregel taakuitoefening CBS 2022.

Het CBS vraagt de verzoekende overheidspartij naar de overwegingen waarom overheden het verzoek bij het CBS neerleggen. De meeste in het kader van dit onderzoek gesproken en schriftelijke bevroegde publieke partijen bevestigen dit en geven aan dat zij merken dat het CBS sinds de inwerkingtreding van de beleidsregel expliciet vraagt om een (schriftelijke) onderbouwing voor de keuze voor het CBS. Ze benadrukken daarbij dat ze voor de inwerkingtreding van de beleidsregel ook al bewust een afweging maakten voor de keuze voor het CBS. De beleidsregel heeft daar volgens hen geen effect op gehad.

Wanneer het CBS een verzoek voor ASD ontvangt, overweegt het CBS of het verzoek ook door marktpartijen uitgevoerd kan worden. Het CBS doet dit onder andere door te bekijken of de data beschikbaar is in de Remote Access-omgeving. Indien het CBS concludeert dat een verzoek mogelijk ook door een marktpartij kan worden uitgevoerd wijst het CBS de verzoekende overheidspartij daarop. Het is aan de betreffende overheidspartij om vervolgens de afweging te maken om voor het CBS of voor een marktpartij te kiezen voor het uitvoeren van de statistische dienst.

**Conclusie: Er zijn verschillende redenen waarom overheidspartijen er bewust voor kiezen het CBS voor bepaalde statistische diensten te vragen. Deze redenen zijn onveranderd.**

#### Onderbouwing van de conclusie

Het CBS registreert de redenen van overheidspartijen voor het kiezen voor het CBS. Vaak blijkt dit een combinatie van redenen te zijn, waarbij de hoofdreden in het registratiesysteem wordt vastgelegd. Vaakst genoemde hoofdreden is de statistische kennis van het CBS, gevolgd door institutionele continuïteit en institutionele onafhankelijkheid (onbetwiste cijfers).<sup>18</sup>

De CNO merkt over de afwegingen van overheidspartijen om voor het CBS te kiezen onder andere op dat overheden deels vragen om meerjarige statistische onderzoeken die onderdeel uitmaken van het meerjarenprogramma en de jaarlijkse werkprogramma's van het CBS.

Overheidspartijen benadrukken het belang dat zij hechten aan het verkrijgen van statistische informatie van het CBS. Ze wijzen dan op het belang van betrouwbare, onafhankelijke en onbetwiste data voor de maatschappij en democratie. Overheidspartijen benadrukken ook het belang van gegarandeerde privacy wanneer wordt gewerkt met persoonsgebonden data. Dit kan voor hen ook een reden zijn om voor het CBS te kiezen, ook al zou een marktpartij het onderzoek ook kunnen uitvoeren.

<sup>18</sup> Tweede voortgangsrapportage naleving regelgeving werkzaamheden deren CBS en beleidsregel taakuitoefening CBS 2022.

**Conclusie: Er zijn verschillende beelden over hoe het CBS rekening zou moeten houden met de belangen van marktpartijen.**

#### **Onderbouwing van de conclusie**

Zoals hiervoor is toegelicht, dient het CBS ingevolge artikel 4 van de beleidsregel te overwegen of een aanvullende statistische dienst kan worden uitgevoerd door een marktpartij. De beleidsregel schrijft niet voor op welke wijze het CBS dat dient te doen. Het CBS geeft hier invulling aan door wanneer een verzoek binnenkomt, onder andere te bekijken of de data beschikbaar is in de Remote Access-omgeving.

Sommige marktpartijen hebben het beeld dat het CBS hen zou moeten consulteren als er een verzoek van een overheidspartij binnenkomt. Zij geven aan dat het voor niet transparant is hoe het CBS tot de afweging komt of een marktpartij de dienst ook zou kunnen leveren en zouden graag zelf over specifieke verzoeken aangeven of zij dit zouden kunnen uitvoeren. Sommige marktpartijen wijzen daarbij ook op het advies van de heer van Hulst, waarin wordt gesteld dat het wenselijk is dat overheidsinstanties doelbewuster investeren. De beleidsregel leidt volgens deze marktpartijen niet voldoende tot opvolging van dit advies. Het ministerie van EZK geeft hierover aan de beperking van de vrije keuze voor de inzet van het CBS door overheden niet passend en niet wenselijk is. Er kunnen immers legitieme overwegingen en (publieke) belangen zijn waarom een statistiek het beste door het CBS geproduceerd kan worden.

Andere marktpartijen delen deze opvatting niet. Zij vinden het logisch dat het CBS bepaalde statistische diensten, bijvoorbeeld met een groot maatschappelijk belang, levert aan overheidspartijen.

## 4.4. Onafhankelijke klachtafhandeling

De onderzoeksvragen die in deze paragraaf centraal staan zijn: *Hoe is de onafhankelijke klachtenafhandeling tussen 1 juli 2020 en 1 juli 2022 bij het CBS verlopen? Zijn er klachten binnengekomen bij de CNO en/of bij de onafhankelijke klachtencommissie en hoe zijn deze afgehandeld en binnen welke termijn?*

### 4.4.1. Voorschrift beleidsregel

Artikel 10 van de beleidsregel schrijft voor dat het CBS een onafhankelijke klachtencommissie instelt waarbij marktpartijen klachten kunnen indienen over gedragingen van het CBS met betrekking tot de toepassing van de beleidsregel of ministeriële regeling:

1. De directeur-generaal draagt er zorg voor dat er een onafhankelijke klachtencommissie is waarbij marktpartijen klachten kunnen indienen over gedragingen van het CBS met betrekking tot de toepassing van deze beleidsregel of de regeling werkzaamheden derden CBS.
2. De directeur-generaal neemt geen besluit over de afhandeling van een ingediende klacht voordat de onafhankelijke klachtencommissie hierover een advies heeft uitgebracht.
3. De raad van advies wordt geïnformeerd door de onafhankelijke klachtencommissie over het aantal klachten, de aard van de klachten en de genomen besluiten hierover van de directeur-generaal.

In de toelichting op de beleidsregel wordt verder aangegeven dat een onafhankelijke klachtencommissie betekent dat de klacht niet mag worden afgehandeld door medewerkers van het CBS die ook betrokken zijn geweest bij de gedragingen waar de klacht op ziet.

## 4.4.2. Conclusies

**Conclusie:** Het CBS heeft in lijn met de beleidsregel een onafhankelijke klachtencommissie ingesteld. Er is één klacht ingediend bij de klachtencommissie met betrekking tot de toepassing van de ministeriële regeling. Daarnaast zijn twee klachten bij de CNO ingediend, maar deze gingen niet over de inhoud en/of uitvoering van de regelingen.

### Onderbouwing van de conclusie

Het CBS heeft een klachtenregeling opgesteld in het kader van de toepassing van de beleidsregel en de regeling en heeft een externe, onafhankelijke klachtencommissie ingesteld. De klachtencommissie bestaat uit drie externe leden die worden aangesteld door de DG CBS. Marktpartijen kunnen per mail een klacht indienen bij de klachtencommissie. Ook kunnen marktpartijen een klacht indienen bij de CNO over de toepassing van de beleidsregel en regeling.

In de periode 1 juli 2020 tot en met 1 juli 2022 zijn drie klachten ingediend, waarvan twee bij de CNO en één bij de klachtencommissie. De klachten die bij de CNO zijn ingediend gingen niet over de inhoud en/of uitvoering van de regelingen. De klacht die is ingediend bij de klachtencommissie was van een partij (derde) wiens verzoek om statistische dienstverlening is afgewezen<sup>19</sup>. De klacht is door de klachtencommissie ongegrond verklaard.

**Conclusie:** Er zijn verschillende redenen waarom de in dit onderzoek gesproken marktpartijen geen klacht hebben ingediend.

### Onderbouwing van de conclusie

Een aantal gesproken marktpartijen gaf aan reeds in gesprek te zijn met het CBS over samenwerking. Er was voor hen geen aanleiding om daarnaast ook een klacht in te dienen en dat zou ook niet constructief zijn voor de gesprekken die reeds met het CBS lopen. Ook bleek in gesprekken dat een aantal marktpartijen niet op de hoogte was van het bestaan van de klachtencommissie.

Enkele gesproken marktpartijen geven aan dat zij de klachtencommissie zien als onderdeel van het CBS, en daarmee niet als onafhankelijk. Deze partijen hebben daardoor op voorhand geen vertrouwen in een onafhankelijke behandeling van een eventuele klacht. Hierbij dient opgemerkt te worden dat sommige partijen een onjuist beeld hadden van de samenstelling van de klachtencommissie. Marktpartijen gaven verder ook aan te vrezen om door het indienen van een klacht in een negatief daglicht te komen te staan bij het CBS of de (overheids)partij die statistische diensten bij het CBS afneemt.

---

<sup>19</sup> Het betrof een klacht van een ondernemersvereniging over het oordeel van de CNO om de aanvraag van de vereniging voor statistische diensten niet te honoreren, omdat een private aanbieder de gevraagde werkzaamheden ook kon uitvoeren. De ondernemersvereniging geeft aan de afgelopen jaren veel te hebben samengewerkt met het CBS m.b.t. het aanleveren van de sectorcijfers. De vereniging is van mening dat het niet honoreren van het verzoek door het CBS erg nadelig is omdat het inschakelen van marktpartijen voor hen geen reëel alternatief zou zijn.

# 5. Aanbevelingen

In deze evaluatie hebben we onderzocht in hoeverre de ministeriële regeling en beleidsregel hebben bijgedragen aan de daarin beoogde doelen. We hebben geconcludeerd dat sommige doelen deels zijn bereikt, en andere doelen beperkt of niet (zie de samenvatting van de conclusies op pagina 3 en 4). We doen hierna twee aanbevelingen, die bij kunnen dragen aan het wel (volledig) bereiken van de doelen.

## Relatieverbetering tussen het CBS en marktpartijen

Een van de doelen van de regelingen is een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen en brancheverenigingen te faciliteren, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden. We bevelen het ministerie van EZK ten eerste aan om stil te staan bij de vraag hoe belangrijk dit doel voor het ministerie is en welke rol het ministerie van EZK op dit punt voor zichzelf ziet. Dit is een relevante vraag, omdat het aantal marktpartijen dat naar voren is gekomen met kritiek over de samenwerking met het CBS, relatief klein is, terwijl het CBS met veel partijen samenwerkt.

Mocht het ministerie van EZK inspanningen willen verrichten om een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen te faciliteren, dan benadrukken we verder dat meer of strengere regelingen/regelgeving niet de oplossing zal zijn. De reden hiervoor is dat de punten die een goede relatie in de weg staan, niet opgelost kunnen worden met regelgeving. De punten die een goede relatie in de weg staan gaan bijvoorbeeld over de opstelling van de betrokken partijen op het moment dat er samengewerkt wordt.

Een oplossingsrichting waar wel aan gedacht kan worden is om met alle drie de partijen om tafel te gaan: het CBS, de kritische marktpartijen en het ministerie van EZK. Aan te raden is om de uitspraak in het hoger beroep in de zaak van Data & Insights Network (voorheen de MOA) tegen de Staat der Nederlanden en het CBS eerst af te wachten, om te voorkomen dat zaken door elkaar gaan lopen. Als er tijdens het overleg tussen CBS, het EZK en marktpartijen concrete casuïstiek op tafel komt, is dat behulpzaam om relatieverbetering in gang te zetten.

Tot slot raden we het ministerie van EZK aan om inspiratie op te doen bij andere situaties waarbij de overheid activiteiten uitvoert die marktpartijen ook (zouden kunnen) uitvoeren. Uit de manier waarop andere ministeries hiermee omgaan, zijn mogelijk lessen te halen. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar universiteiten (als hoger onderwijsinstellingen uitgezonderd van de gedragsregels uit de Wet Markt en Overheid) en organisaties als het Kadaster en het KNMI.

## Verduidelijking van begrippen

We constateren dat de terminologie die het CBS gebruikt soms tot verwarring leidt. Er is veel informatie beschikbaar (bijvoorbeeld op de website van het CBS en in werkprogramma's). Hiermee kan een beeld verkregen worden van de manier waarop de verschillende statistische diensten van het CBS gefinancierd worden en of er (Europese of nationale) verplichtingen onder liggen. Echter, mede door het gebruik van bepaalde begrippen is de informatie niet altijd toegankelijk. Er is verwarring over het verschil tussen de 'vrije ruimte' in het basispakket en ASD. Ook leeft bij sommige partijen het beeld dat het deel ASD allemaal statistieken zijn die ook door marktpartijen kunnen worden gemaakt, of dat dit minder belangrijke statistieken zijn (want 'aanvullend' op de basis).

We bevelen het CBS daarom aan om begrippen te verhelderen. Duidelijkheid kan bijdragen aan het verbeteren van de samenwerking tussen het CBS en marktpartijen, omdat het gesprek dan over de juiste dingen kan gaan.



# Bijlage I. Toelichting stakeholderanalyse en selectie partijen schriftelijke uitvraag en interviews

## 1.1. Groepen stakeholders en omgang interviews en groepsgesprekken

### Vier groepen stakeholders

Voor de evaluatie van de 'regeling werkzaamheden derden CBS' (hierna: ministeriële regeling) en de 'beleidsregel taakuitoefening CBS' (hierna: beleidsregel) zijn, naast het CBS, vier groepen van stakeholders relevant:

1. **Private statistische dienstverleners** (marktpartijen) die statistisch onderzoek uitvoeren.
2. **Publieke partijen** (overheden en planbureaus) die aanvullende statistische diensten (hierna: ASD) van het CBS vragen.
3. **Private partijen** die het CBS verzoeken om statistische diensten (derden) en wiens verzoek is gehonoreerd.
4. **Private partijen** die het CBS verzoeken om statistische diensten (derden) en wiens verzoek is afgewezen.

Hierna beschrijven we voor elk van deze groepen hoe we zijn gekomen tot een (zo goed mogelijk) overzicht van de totale groep van organisaties binnen die groep en hoe we zijn gekomen tot een selectie van partijen die we hebben uitgenodigd voor interviews.

### Betrekken van partijen die niet zijn uitgenodigd voor de interviews en groepsgesprekken

Alle partijen die *niet* zijn uitgenodigd voor een interview en waarvan online een emailadres te vinden was hebben een mail ontvangen met enkele vragen. Daarnaast is een bericht op de LinkedIn pagina van KWINK groep gedeeld, waarin is aangegeven dat partijen die dat willen input kunnen leveren voor de evaluatie. Op deze manier is zo goed als mogelijk voorkomen dat partijen gepasseerd zijn voor dit onderzoek.

## 1.2. Private statistische dienstverleners die ook statistisch onderzoek uitvoeren (marktpartijen)

### Waarom is deze groep relevant:

- De regelingen hebben tot doel meer duidelijkheid te scheppen over de rolverdeling tussen marktpartijen en het CBS, alsmede een relatieverbetering tussen het CBS en een aantal marktpartijen

en brancheverenigingen te faciliteren, zodat meer kansen voor productieve samenwerking benut worden.<sup>20</sup>

- KWINK groep heeft marktpartijen bevestigd om te achterhalen of er vanuit hun perspectief inderdaad meer duidelijkheid is over de rolverdeling tussen het CBS en marktpartijen en of zij vinden dat de relatie tussen het CBS en marktpartijen is verbeterd.

### Stappen die zijn doorlopen om zicht te krijgen op deze groep stakeholders

- Overzicht gemaakt van alle marktonderzoeksbureaus die zijn aangesloten bij de brancheverenigingen MOA (het Nederlandse Expertise Center voor Marketing Insights, Onderzoek en Analytics)<sup>21</sup> en de VBO (Vereniging voor Beleidsonderzoek). Aangevuld met partijen die via google nog te vinden waren, waarbij ook is gekeken of op de lijst met partijen die toegang hebben tot microdata nog relevante partijen stonden. Dit heeft geresulteerd in een lijst met 275 partijen.
- Lijst voorgelegd aan het CBS en aan het ministerie van EZK. Beiden hadden geen aanvullingen op de lijst. Wel heeft het CBS erop gewezen dat op de lijst ook organisaties staan die niet privaat (georganiseerd) zijn en dat er partijen op de lijst staan die ogenschijnlijk vooral actief zijn op terreinen waarop het CBS niet actief is, zoals beleidsadvisering/onderzoek, prognoses en voorspellingen. Het zou te veel tijd kosten om alle 275 partijen na te zoeken om te bekijken of het een private organisatie betreft en op welk gebied de organisatie precies actief is. KWINK groep heeft daarom alle partijen op de lijst een mail gestuurd met de mogelijkheid om input te leveren, waarbij is aangegeven dat ze de mail als niet verzonden kunnen beschouwen als deze voor hen niet relevant is.

### Selectie van partijen voor interviews en de groeps gesprekken

A-select 30 partijen geselecteerd. Van 5 partijen bleek dat ze niet relevant waren omdat het geen Nederlandse partij was, geen private partij en/of geen partij die aan statistische dienstverlening doet. De overige 25 partijen zijn via de mail uitgenodigd voor een interview en als een telefoonnummer beschikbaar was zijn ze gebeld.

### Reacties

- Geïnterviewd: 6 marktpartijen en 1 branchevertegenwoordiger.
  - Van de 25 partijen die zijn hebben benaderd voor een interview hebben we 3 partijen geïnterviewd, waarvan 1 toch geen marktpartij bleek te zijn. Daarnaast bleek 1 partij die we als 'derde' hebben benaderd juist wel (ook) een marktpartij te zijn.
  - 3 marktpartijen en 1 branchevertegenwoordiger hebben KWINK groep zelf benaderd; deze 4 partijen zijn ook geïnterviewd.
- Schriftelijke uitvraag: 26 reacties.
- Overig: 17 partijen hebben de schriftelijke uitvraag niet ingevuld, maar wel terug gemaaild. 8 van deze partijen gaven aan niet tot de doelgroep te behoren, de andere 9 geven aan niet te weten waar het onderzoek over gaat, ze zijn niet bekend met de regelingen en vullen de uitvraag daarom niet in.

<sup>20</sup> Toelichting op de Beleidsregel van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 19 april 2020, nr. WJZ/19207028, met betrekking tot de taakuitoefening van het Centraal bureau voor de statistiek (Beleidsregel taakuitoefening CBS).

<sup>21</sup> Per februari 2023 is naam van de MOA gewijzigd naar Data & Insights Network.

## 1.3. Publieke partijen (overheden en planbureaus) die aanvullende statistische diensten van het CBS vragen

### Waarom is deze groep relevant:

- In de beleidsregel staan processtappen beschreven die het CBS dient te doorlopen voor aanvaarding van een verzoek van een overheidspartij. Als bijvoorbeeld bij het CBS bekend is dat een aanvullende statistische dienst ook door middel van dienstverlening van marktpartijen uitgevoerd zou kunnen worden, dan informeert het CBS de opdrachtgever hierover. Het is aan de opdrachtgever om te beslissen of de dienst vervolgens door het CBS wordt verleend of door een marktpartij.<sup>22</sup>
- KWINK groep heeft publieke partijen bevestigd om zicht te krijgen op de invloed van de beleidsregel op de afweging bij overheidspartijen ten aanzien van de keuze voor het CBS of marktpartijen bij hun verzoeken om statistische informatie.

### Stappen die zijn doorlopen om zicht te krijgen op deze groep stakeholders

- Het CBS ontvangt per jaar honderden verzoeken voor Aanvullende Statistische Dienstverlening, waaronder van overheidspartijen. Het CBS heeft op verzoek van KWINK groep een overzicht aangeleverd van de 50 grootste ASD-verzoeken van overheidspartijen tussen 1/7/2020 en 25/10/2022.
- Op de lijst met 50 grootste verzoeken staan 41 verzoeken van ministeries, en 9 verzoeken van andere publieke organisaties (zoals een provincie en een zbo). Op de lijst staan geen gemeenten en planbureaus. Aangezien gemeenten en planbureaus wel effecten kunnen merken van de regelingen, zijn 2 gemeenten en 2 planbureaus toegevoegd aan de lijst.

### Selectie van partijen voor interviews en het groepsgesprek

Uit de lijst met alle partijen zijn 8 partijen geselecteerd die veel verzoeken bij het CBS uitzetten of waarmee het CBS veel samenwerkt.

### Reacties

- Geïnterviewd: 2 ministeries, 2 gemeenten, 1 planbureau en 1 zbo.
- Schriftelijke reacties: 3 publieke partijen.

## 1.4. Private partijen die het CBS verzoeken om statistische diensten (derden) – afgewezen en gehonoreerd

### Waarom is deze groep relevant:

- In de ministeriële regeling worden (onder andere) nadere regels gesteld voor de incidentele werkzaamheden die het CBS kan leveren aan derden. Derden zijn partijen die niet behoren tot de overheid, uitgezonderd partijen die in overwegende mate worden gefinancierd door de overheid en partijen die zijn belast met een wettelijke taak.<sup>23</sup>

<sup>22</sup> Toelichting op de Beleidsregel van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 19 april 2020, nr. WJZ/19207028, met betrekking tot de taakuitoefening van het Centraal bureau voor de statistiek (Beleidsregel taakuitoefening CBS).

<sup>23</sup> Regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 19 april 2020, nr. WJZ/19207030, houdende regels over werkzaamheden die het Centraal bureau voor de statistiek voor derden verricht (Regeling werkzaamheden derden CBS).

- KWINK groep be vraagt 'derden' over welke effecten van de regeling zij ervaren op de ASD die het CBS uitvoert voor derden.

#### Stappen die zijn doorlopen om zicht te krijgen op deze groep stakeholders

- Derden – verzoek gehonoreerd. Het CBS heeft een overzicht met alle gehonoreerde verzoeken van derden in de periode 1 juli 2020 – 25 oktober 2022 gedeeld. Dit overzicht bevatte 165 unieke partijen.
- Derden – verzoek afgewezen. Het CBS heeft in de periode juli 2020 – oktober 2022 90 verzoeken van derden afgewezen. Het CBS heeft deze partijen op verzoek van KWINK groep benaderd met de vraag of ze er bezwaar tegen hadden dat hun organisatiennaam en emailadres met KWINK groep werd gedeeld. 75 partijen hebben niet aangegeven bezwaar te hebben.

#### Selectie van partijen voor interviews en het groepsgesprek

- Derden – verzoek gehonoreerd. A-select 12 partijen geselecteerd. Via de mail uitgenodigd voor een interview en als een telefoonnummer beschikbaar was zijn ze gebeld.
- Derden – verzoek afgewezen. Van de 75 derden wiens verzoek is afgewezen (zie hierboven) waren 20 reeds benaderd met de schriftelijke vragenlijst voor derden wiens verzoek was gehonoreerd. KWINK groep heeft de overige 55 partijen gemaïld met de vraag of ze willen meewerken aan een telefonisch interview.

#### Reacties

- Geïnterviewd: 1 derde wiens verzoek is gehonoreerd, 3 derden wiens verzoek is afgewezen.
- Schriftelijke reacties:
  - Derden wiens verzoek is afgewezen: 12.
  - Derden wiens verzoek is gehonoreerd zijn vanwege de timing van het onderzoek niet benaderd met een schriftelijke uitvraag, de contactgegevens van deze partijen waren niet tijdig beschikbaar.

Nassaulaan 1  
2514 JS Den Haag

+31 (0)70 359 6955  
[info@kwinkgroep.nl](mailto:info@kwinkgroep.nl)  
[www.kwinkgroep.nl](http://www.kwinkgroep.nl)

**KWINK**  
GROEP